

wykryć badaczowi *ex post*, ale których nie uświadamiali sobie jej twórcy, nosiciele i zwolennicy". To ostatnie stwierdzenie stanowi też najsłabszą stronę dobrej książki. Na ile konstatacje publicystów ludowych stanowiły odbicie i były przyjmowane przez działaczy oraz ogół członków? Na ile można łączyć je w jedną całość? Autor zdaje sobie sprawę nie tylko z tych trudności, ale i ogólnej słabości doktrynalnej ruchu ludowego oraz przyczyn tego zjawiska.

Książka składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym autor omawia ludową wizję społeczeństwa, w tym takie zagadnienia, jak stosunek do własności — bardzo ważne zagadnienie dla ruchu ludowego, od niego zależały rozwiązania praktyczne tak zasadniczego problemu, jak reforma rolna. W rozdziale tym znalazły się także takie problemy, jak idea równości społecznej oraz miejsce jednostki w społeczeństwie. Drugi rozdział poświęcony jest politycznej organizacji społeczeństwa, a więc stosunku do państwa, problemom ustrojowym, poglądom na system partyjny i metody walki o władzę. W ostatnim rozdziale autor zajął się rolą w społeczeństwie poszczególnych klas i warstw.

Ten układ problemowy, dający całościowy pogląd na poszczególne zagadnienia, powoduje także pewne trudności. Ulegają zatarciu tendencje sformułowania całościowej doktryny ruchu ludowego, okresy natężenia dyskusji oraz rola poszczególnych środowisk i osób. Nie wpływa to jednak w sposób zasadniczy na wartość książki.

Autor oparł się na rozległym materiale źródłowym. Operuje tym materiałem swobodnie i poza dobrym opisem podejmuje także udaną próbę analizy przedstawionego materiału. Udało mu się wypełnić poważną lukę w badaniach ruchu ludowego przez odtworzenie jego podstaw doktrynalnych. Książka Łuczaka stanowi jedną z najciekawszych pozycji, jakie ukazały się w ostatnich latach nie tylko do historii ruchu ludowego, ale i historii II Rzeczypospolitej.

Sz. R.

Zapiski opracowali: Marek Barański (M.B.), Wojciech Biliński (W.B.), Marian Dygo (M.D.), Sławomir Gawlas (S.G.), Rafał Karpiński (R.K.), Tomasz Kizwalter (T.K.), Adrienne Körmendy (A.Kö), Stefan K. Kuczyński (S.K.K.), Włodzimierz Lengauer (W.L.), Bronisław Nowak (B.N.), Szymon Rudnicki (Sz.R.), Kazimierz Stembrowicz (K.S.), Andrzej Szware (A.S.), Małgorzata Wilska (M.W.), Małgorzata Zbikowska (M.Z.).

KOMUNIKAT

Dnia 24 czerwca 1983 r. mija 10 lat od śmierci Prof. dra Stanisława Herbsta, wybitnego historyka i długoletniego Prezesa Polskiego Towarzystwa Historycznego. Dla uczczenia jego pamięci PTH utworzyło w 1974 r. nagrodę naukową za najlepsze prace magisterskie z zakresu historii kultury, miast i wojskowości.

Na fundusz nagród składają się wpłaty instytucji i osób, pragnących w ten sposób uczcić pamięć Profesora Stanisława Herbsta. Apelujemy o wpłaty celem powiększenia funduszu, który jest systematycznie spożytkowywany na coroczne nagrody. Pieniądze można wpłacać na konto: Fundusz Nagrody Naukowej im. Profesora Stanisława Herbsta, PKO, VIII OM Warszawa, nr 153-9-910025.